

HATIRA DEFTERİMDEN

ERNEST HIRŞ

1934 yılında Akşam gazetesinde Cemal Nadir Güler'in imzasını taşıyan bir karikatür çıkıyordu: Alman malı olan en modern kasa-ların kapılarını açmağa uğraşanlardan biri ustasına hitaben: "Keşke Almanyadan anahtarları da gönderilmiş olsaydı" diye kızıp söylü-yordu. O vakit herkes karikatürün "esprisini" anlıyordu: Cenevre profesörü *Malche*'nin verdiği bir rapor üzerine kapatılan İstanbul Darülfünunun yerine yeni açılan İstanbul Üniversitesine davet edilen birçok alman profesörlerinden faydalanmak için, bunların temsil ettikleri ilim dalına mahsus metod ve terimleri bilen tercü-manlar aranıyordu. Yeni Üniversitede asistan veya doçent olarak çalışmak isteyenler arasında bu nevi mütehassıslar yok olmamakla birlikte pek iyi elemanlar nadiren bulunuyordu. Diğer taraftan ya-bancı profesörler, aktettikleri sözleşmelere göre ancak üç yıl geç-tikten sonra derslerini türkçe olarak okutmaya görevli idiler. İlk üç yıl içinde ders konuları profesör tarafından almanca, fransızca veya ingilizce takrir edilerek doçent, asistan veya hususî bir tercüman tarafından sınıf huzurunda türkçe olarak tekrarlanıyordu.

Derslerime başladığım zaman Ticaret Hukukunun alman ittilah-larına kâfi derecede vâkıf ve hâkim olan bir Türk meslektaşım henüz yoktu. "Erzats"larla iktifa etmek zorunda kalıyordum. Her ne ka-dar jestlerle tahtada çizdiğim krokiler yardımıyla almanca takrir et-tiğim fikirlerimi öğrencilere doğru ve belirgin olarak anlatmağa gay-ret etmiş isem de bunun yetmediğini duyuyordum. Hele derslerimde kullandığım didaktik metodu bir nevi diyalogu teşkil ediyordu. Öğ-rencilerin, takrirlerimi doğru anlayıp anlamadıklarını kontrol etmek için dinleyicilere hitaben sual soruyordum veya konu ile ilgili küçük bir meselenin çözümünü öğrencilerden bekliyordum. Türkçe olarak

verilen cevapları yanımdaki tercüman almanca olarak bana nakle diyordu.

Bu suretle ders takrirleri tercümesinin ne kadar zor olduğunu ve en ufak bir tercüme hatasının öğrenciler için ne kadar muzır olabileceğini anladıktan sonra üç yıl geçmezden önce doğrudan doğruya ders okumaktansa hiç olmazsa öğrencilerimle hasbihalde bulunabilmek ihtiyacını kavradım.

Fakat kim türk dilinden başka hukuk türkçesini bana öğretebilirdi? Bundan kırk yıl önce İktisat profesörleri de İstanbul Hukuk Fakültesine dahil idiler. Fakülteye girdiğim ilk günden beri bana gösterdiği yardımseverlik ve dostluk yüzünden pek çok müteşekkire bulduğum (o zamanki) İktisat Doçenti Dr. *Muhlis Ete*, derdimi öğrendikten sonra, Hukuk Fakültesinin ikinci sınıfında olup ta birkaç yıl Almanyada lise ve yüksek okulda tahsil gören ve alman diline bir Alman gibi hâkim olan HALİL ARSLANLI adlı bir öğrenciyi bana tavsiye ediyordu.

Ertesi ders arası, saçları sarışın, zarif ve uzun boylu alman tipi bir delikanlı profesörler odasına girerek bana yanaşıp pek hoş ve yumuşak alman şivesiyle "Ich bin Halil, Herr Professor" diye kendini tanıtıyordu. Her ikimiz Kadıköyünde oturduğumuz için beraberce Üniversite tepesinden Kadıköy iskelesine kadar yayan inerek vapurun lüks kabinesinde tanışıklık kahvesini içiyorduk. O anda aramızda ahbablık kuruldu ve aynı günün öğleden sonrası *Halil*'den ilk türkçe dersi aldım.

Derslerimizi türkçeye çeviren *Şevket Bey*, fevkalâde almancaya hâkim olmakla birlikte hukukçu değildi. Hukukçu olan ayrı bir asistanım da yoktu. Bundan dolayı arasına *Halil*, dil hocası vecibelerinden başka fahrî asistanlık görevini de üzerine alıyordu. Ticaret Hukuku dersi için ticaret unvanı hakkındaki takrirleri hazırladığım gün, ticaret markalarına dair mevzuata muhtaçdım. *Halil*'den sözü geçen kanunun metnini temin etmesini rica ettim. Ertesi gün *Halil*, Alame-ti Farika Nizamnamesinin türkçe metnini bana verirken "böyle bir konuya dair bir kanunun Türkiyede de isdar edilmiş olduğunu nasıl biliyordunuz?" diye sordu. "İşte, profesör ile talebe arasındaki fark bundan ibarettir" şeklinde cevap verdiğim zaman, "Yani fikrinizce hoca ile talebe arasındaki yegane fark, hocanın tecrübe ve bilgi

hacminin öğrencinininkinden daha geniş olmasından ibarettir” diye sözümün anlamını derhal kavramış olduğunu ispat etti. “Evet, dedim, bundan dolayı sizden bir ricam daha vardır; getirdiğiniz metnin en önemli hükümlerini almancaya tercüme eder misiniz?” *Halil* bir an için afalladı. “Hocam, dedi, hayır diyemem, zira Türk ananelerine göre büyüklerimizin ricası emir sayılır. Buna rağmen müsaade ederseniz bir teklif yapayım. Türk mevzuatının heyeti mecmuasını öğrenip benimsemek sizin için zarurî bir iştir. Asıl metin en iyi tercümeden daha güvenlidir. Lüzumlu hallerde bir iki maddeyi size nakledebilirim de bütün hukuk hükümlerini doğrudan doğruya anlamak kabiliyetini kısa bir süre içinde kazanmanız acaba gayelerinize daha elverişli değil midir? Teklifim şudur: Haftada iki saatten ziyade üç günde ikişer saat size türkçe ders vereyim. Her ders için size dikte edeceğim vokabülerle gramer kaideleri ezberliyeceksiniz. Asgarî lûgatı benimsedikten sonra aramızda türkçe konuşmağa başlayacağız. Türk alfabesinin telaffuz tarzı ile Türk dilindeki cümlelerin insicamı almancadan farklıdır. Bundan dolayı bu noktalara bilhassa dikkat etmelisiniz. Demin buyurduğunuz gibi hoca ile talebe arasındaki yegane fark, hocanın sahip olduğu tecrübe ve bilgi hacmi talebesine nazaran daha geniş olmasından ibarettir. Beni Türk hocanız olarak kabul ederek direktiflerime göre günde dörder saat sık sık çalışacak olursanız bundan üç dört ay geçtikten sonra bütün Türk mevzuatını doğrudan doğruya okuyup anlıyabileceksiniz. Buna eminim”.

Bu sözlerden sonra *ben* afalladım. Fakat *Halil*’in yaptığı teklifin, erişmek istediğim asıl gayeye tam uygun olduğunu kavradım. Bu suretle Hukuk Fakültesi Ordinaryüs Profesörü aynı Hukuk Fakültesinin ikinci sınıfındaki öğrencinin lisan talebesi olmuştur. *Halil* hukukta pek iyi bir öğrenci olduğu için, ben de Türkçede pek iyi bir öğrenci sıfatını kazanmak istedim. Fakat arzu yetmez, yapmak ta lâzım! Bazan *Halil* dil öğrencisinin sarfettiği enerji ve emekten hiç memnun olmayıp acı söz söyledi; “Acı şeyler fakat gerçek!” Fakat sabrını hiç bir zaman kaybetmeyip iyi bir öğretmen gibi “sabrın sonu selamettir” diye dil derslerine devam etti. İşbu müşterek uğraşmamızın sonucunda altı ay geçtikten sonra türk gazete ve kanun metinlerini başka kimsenin yardımına muhtaç olmadan doğrudan doğruya kavramak kabiliyetini kazandım. Nitekim dil derslerinin dışında da, Kadıköy - Köprü yolunu gidiş veya dönüşte vapurla gitti-

gimiz vakit, *Halil* beni Türkçe konuşmaya icbar etti. Hatta çarşıda balık veya meyve satın almak istediğim zaman “Türkçe konuşun, hocam” diye halkın konuştuğu dile beni alıştıрмаğa uğraştı. Bir gün yabancı olduğumu duyan satıcı soruma fransızca olarak cevap verdi. *Halil* satıcıya “yabancı hocam sana Türkçe hitap ederken neden Türkçe cevap vermiyorsun” diye kızdı.

Diğer bir gün Üniversitede ders okutmak için ders salonuna girerken her nedense tercümanım henüz gelmemişti. *Halil*'i görünce “gel bakalım, Halilciğim, derste takrirlerimi tercüme eder misiniz?” — “Şimdi mi?” — “Evet ders salonunda”. “Fakat ikinci sınıf talebesi son (yani o zaman üçüncü) sınıfta ders okutmaz” — “Benim dil hocası olarak takrirlerimi tercüme etmek hakkını haizsiniz” diyerek kendisini kürsüye çektim. Sınıf dona kaldığı halde cümle cümle almanca okuyarak ders vermeğe başladım. *Halil* ise, hiç bir hazırlık olmadan ve konuyu hiç bilmeden cümle cümle türkçeye nakletti. Ders bittikten sonra bir alkış tufanı içinde *Halil* “ağabeylerin” tebriklerini kabul etti.

1934/1935 ders yılı başından beri *Halil* son sınıfta bulunurken bana türkçe ders vermeğe devam ederek sırası gelmişken Ticaret Hukuku alanında Fakülte'deki “resmî” dersin yanıbaşında benden “özel” ders almağa başladı. Şahsî asistanım gibi zengin hukuk kitaplığımdan faydalandığı gibi artık tayin edilen bir doçentim tarafından türkçeye çevrilmiş olan ve basımeviden gelen makalelerimin provalarını gözden geçirerek düzeltiyordu.

Bir sabah Mühürdar sokağındaki “Ü” apartımanında kiraladığım dairenin penceresinden, Kadıköy vapurlarının sis yüzünden işleyemediğini gördüm. Hemen Moda iskelesine koşarak Adalardan gelen ve Moda iskelesine uğrayan yandan çarklı vapurla Köprüye vardım. Üniversiteye yayan giderek vaktinde ders salonuna girmek istediğim anda ne doçentim ne *Halil* yoktu. Yalnız başına ders salonuna girdim. “Arkadaşlarım! Kadıköyünde oturan yardımcılarım ihtimal ki sis yüzünden gelememişlerdir. Fakat profesörünüz yalnız Kara Ticareti Hukuku profesörü olmayıp aynı zamanda da Deniz Ticareti Hukuku profesörü olduğu cihetle sise rağmen Marmara Denizinden geçti. Müsaadenizle bugünkü dersi türkçe vereyim” diye derse başladım. *Halil* tarafından önceki gün gözden geçirilen bir makalemin provalarını cebimden çekerek büyük bir heyecanla okudum. Dersten

sonra dinleyiciler beni çok alkışladılar, fakat bir iki gün sonra Akşam gazetesinde Cemal Nadir Güler'in imzasını ve "Beyazıt tramvayında" başlığını taşıyan bir karikatür çıktı. Karikatür altında aşağıdaki cümleler yazılıydı :

— Bizim fakülte'deki Alman profesör derslerini türkçe veriyor! ...

— Kim tercüme ediyor?...

Gazeteden kestiğim bu karikatür altında Halil'in el yazısıyla kurşun kalemle yazdığı bir hamış bulunuyor : "Her iki manada anlaşılabilir!"

Demek oluyor ki Halil benim gibi metnin iki manalı olup verdiğim dersin ya okuttuğumdan önce tercüme edilmiş olduğu veya tercüme'ye muhtaç bir şekilde tarafından verilmiş olduğu manasında anlaşılabilirdiğini kabul etti. O zaman karikatür iki anlamda gerçeğe uygundu. Çünkü ancak 1936/1937 ders yılı başından beri derslerimi doğrudan doğruya türkçe vermeğe başladım.

Bu büyük başarıyı elde etmiş olmamı yalnız ve yalnız Halil Arslanlı dostumuza medyunum. Bugünkü nesil kullandığım türkçenin eskimiş olduğunu haklı olarak iddia edebilirse de 1933 ilâ 1937 yıllarında öğrendiğim Türkçenin Atatürk'ün konuştuğu türkçe olduğu unutulmamalıdır. Halil'in attığı sağlam temele istinaden gerek "Osmanlıca" denen "Bâbı-âli" zamanındaki "lisanı resmiye"yi gerek "öz türkçe" adı altında Türk Dil Kurumu ve bazı dil puristleri tarafından icat edilen yeni Türkçeleri öğrenmek ve kullanmak kabiliyetini kazandım.

40 yıl geçtikten sonra bu satırları yazarken, bana verilen Türkçe derslerden dolayı "dil hocası" Halil Arslanlı'ya karşı duyduğum minnet ve şükran hislerinin sonu yoktur. Bunun yanıbaşında, zamanla akademik kariyerde Ordinariyüs Profesör rütbesiyle Ticaret Hukuku kürsü sahibine kadar yükselmiş olan öğrencim ve halefim sıfatını taşıyan Halil Arslanlı'ya da teşekkür etmeği bir borç bilirim. Bunun sebebini arzedeiyim :

Aşağı yukarı 50 Alman profesör Atatürk'ün verdiği direktif uyarınca İstanbul Üniversitesine davet edildiği vakit, tenkitçiler yok değildiler. Türkiye'nin 50 Üniversite profesöründen ziyade

40000 köy öğretmenine muhtaç olduğunu ileri sürenlere *Atatürk* : "İşbu Alman profesörler tarafından yetiştirilecek Türk profesörleri diğer Türk gençlerini yetiştireceklerdir ki bunlar artık 40000 köy öğretmeni yetiştireceklerdir" diye cevap vermiştir. Yani *Atatürk* bundan 40 yıl önce elverişli bulduğu tedbirin yalnız peyderpey ve uzun yıllar geçtikten sonra çeşitli eğitim sektörlerinde meyve getireceğini pek âlâ biliyordu.

Atatürk'ün gösterdiği hedefe hiç olmazsa Ticaret Hukuku öğretimi alanında *Halil Arslanlı*'nın yardımıyla ulaşabildim. "Yardım" sözü ile ifade etmek istediğim özelliğin iki yönü vardır : Bir taraftan talebesi istidatlı ve çalışkan olmadıkça en kuvvetli hocanın sarf ettiği emek boşa gider. Diğer taraftan iyice yetiştirilmiş genç hukuk bilgini ilmi araştırma ile öğretime sadık kalmıyarak yeni nesilden ileri gelen genç elemanları, kendisinin gördüğü gibi yetiştirmeye gayret etmiyecek olursa kök salmış olan bir ilim ağaççılığı er geç kurumağa mahkûm olacaktır.

Sözü geçen her iki yönde *Halil Arslanlı*'nın bana sağladığı "yardım"dan dolayı alenen ve iftiharla teşekkür etmeği görev sayarım.

Halil'in iptidaen akademik kariyere heveskâr olup olmadığını bilmiyorum. Fakat istah yerken gelir. Unutulmamalıdır ki *Halil*, hukuk öğrencisi iken, yani lisans imtihanından önce bile iki yıl içinde yalnız dil hocası sıfatıyla değil, aynı zamanda özel bir ilmi yardımcı gibi yanımda sık sık çalışıyordu. Kendi meziyetlerini müdrik olan hukuk öğrencisi *Halil Arslanlı*, profesörünün ileri sürdüğü ilmi fikir ve tezleri körü körüne kabul etmeyip çok kere kendi düşünüş tarzını müdafaa ediyordu. Ben ise, ta liseden beri "iurare in verba magistri" yani hocanın sözlerine kesin olarak inanmak ilkesini reddettiğim gibi üniversitedeki derslerimde de takrirlerimi dikte etmektense hukuk problemlerinin müzakere ve münakaşa yolu ile öğrencilerle birlikte halledilmesi metodunu üstün tuttum. Bundan dolayı *Halil*'in fikir özgürlüğü hoşuma gidiyordu. Hatta tartışmadan sonra hemfikir olmadığımız hallerde fikirlerimi kabul etmesi için *Halil*'i hiç bir zaman zorlamadım. Bilâkis - Türk ananelerine aykırı olmakla beraber ilmin gelişmesi ve ilerlemesi için profesör ile öğrencisi arasında görüş ayrılığının bir görüş birliğinden daha faydalı olması inancımı *Halil*'e aşılamağa gayret ettim. Bu husustaki elde ettiğim başarımın

derecesi *Halil*
Ta Hukuk Fa
te profesörlü
vavaş yavaş

Bu me
mektuplar

2.11.1

Atatürk :
profesör-
k 40000
ni Ata-
peyder-
lerinde

ukuku
dım”
r ta-
ho-
iril-
mı-
lü-
an

ı
/

derecesi Halil Arslanlı'nın ilmî eserlerinden belli olur. Sözün kısası :
Ta Hukuk Fakültesinin son sınıfını bitirmeden önce Halil, Üniversi-
te profesörlüğünün ilgi çeken şerefli bir meslek olduğunu görerek
vavaş yavaş akademik kariyerin tadına varıyordu.

Bu mesleği ne dereceye kadar sevmiş olduğu, bana yolladığı
mektuplardan belli olur:

2.11.1960 tarihli mektubunun metni aynen şöyledir:

“Pek muhterem hocam,

*İstanbul Üniversitesi ile diğer Üniversitelerde ce-
reyan eden hadiselerden her halde haberiniz olmuştur.
Ben de dahil olmak üzere 147 Ordinaryüs, Profesör, do-
çent ve asistan bir kanunla affedildi, yani işlerinden
uzaklaştırıldı. Tam verim verebilecek bir çağa gelmişken,
Üniversiteyi islah gayesi ile ve belki de bir kaç genç ar-
kadaşın fikri ile, bilhassa Sizin ısrarınız üzerine hayatı-
mı bağladığım, hayat gayesi edindiğim mesleğimden
mahrum kılınmış olmam bende derin, çok derin bir acı
bıraktı. Altı ay önce annemi kayıp etmiştim. Bu acıyı
unutmadan yediğim darbe beni manen sarstı.*

*Sizden ricam hocam sıfatıyla şahsım hakkında dü-
şündüklerinizi açıklamaktır. Teessürüm daha fazla yaz-
mama mani oluyor.*

Derin saygılarımla”

2.5.1961 tarihli yazısından aldığım aşağıdaki pasajlar manidar-
dır:

*“Bir kaç gündür genç yaşta ve sebebsiz olarak emek-
li olmanın acısı içinde dolaşıyorum. Bu da mukaddermiş,
başa gelen çekilir.*

*Emekli olmama rağmen ilimle alakamı kesmiş de-
ğilim. Eskisi gibi çalışmalarına devam ediyorum. Yalnız
şu farkla ki eskiden fakülte mesaisini her şeyin üstünde
görürken, şimdi ilk plâna avukathı almış bulunuyo-
rum...”*

Tarihi belli olmıyan bir mektubdan :

"Fakülteye döndüğümüzü biliyorsunuz. Gerçi ben eskisi gibi çalışmalarına devam ediyorum. Fakat eski neş'em kalmadı. İçimde bir kırıklık var. Arkadaşlarınızla bir gezmeğe çıkarsınız, yolda bir arıza olur, arıza giderilir, tekrar yolunuza devam edersiniz, fakat ilk andaki neş'eniz zail olmuştur. Bizim durumumuz da böyle. Kendi kürsümünden şikayetçi değilim. Üniversitenin umumî havası değişmiş. İlmî ilk basamağındaki gençler otorite iddiasında. İlmî çalışmakla elde edildiğini, çalışmanın zaman aldığı, zamanın da yaşlarımızı artırdığını unuttuyorlar....."

1943 yılında Türk vatandaşlığı bana bahşedildikten sonra hükümetin muvafakatiyle Ankara Hukuk Fakültesinin daveti üzerine oradaki Ticaret Hukuku kürsüsünü işgal ettiğim vakit, Halil İstanbul Hukuk Fakültesindeki Ticaret Hukuku kürsüsüne bağlı bulundukça işbu kürsümün ileride de attığım temellere dayanarak ruhumaya uygun bir tarzda idare edileceğine emindim. Beslediğim güvenim boşa çıkmadı. Bu hususta 1943 yılından sonra yayın alanına çıkarmış olduğu ilmî eserler en iyi delili teşkil etmektedir.

Hatta 1952 de Ankaradan ayrılarak Hür Berlin Üniversitesinin daveti üzerine Berlin Hukuk Fakültesinin Ticaret Hukuku kürsüsünü idare etmeğe başladığım zamandan beri Halil Arslanlı ölümü gününe dek İstanbul Hukuk Fakültesinin Ticaret Hukuku kürsüsünün sahibi sıfatıyla tatbik ettiğim usul ve metotlara sadık kalarak eski kürsümün özelliğini muhafaza etmeğe ve bilhassa istidatlı asistanlarının yetişmesine uğraşıyordu. İki, üç defa Berlinde ziyaretime geldiği vakit bu husustaki fikir ve endişelerini anlattığı gibi yolladığı mektupların aşağıdaki pasajlarında da bana bildirdi.

2.5.1961 tarihli mektubundan:

"İstanbul'da bulunduğunuz sırada size, son derece istidatlı, çalışkan ve hukuk ilmine bağlı asistanımdan bahsetmiş ve tanıştırmıştım. Bu gencin diğer ve belki de daha üstün meziyeti insan oluşudur. Her bakımdan kendisinin yetişmesi ile alakamı devam ettirmek arzuy-

sundayım. Halen mevcut elemanlar arasında; şimdi size ismini söyleyebilirim: Ünal TEKİNALP'ı Ticaret Hukuku Kürsüsü'ne en kuvvetli ve en verimli namzet olarak görüyor ve bu sebeple bir müddet benim gibi yanınızda çalışarak feyzalmasını arzu ediyorum. Kanaatimce kendisine yanınızda bir-iki sene çalışmak fırsatını sağlayabildiğimiz takdirde hem Türk Ticaret Hukuku ilmine hizmet etmiş oluruz, hem de ben kürsümün ileride boş kalmayacağına inanarak, ticaret hukukunun istikbali bakımından üzüntülerimin tahakkuk etmiyeceğini görerek, bu çok elemli anların için bir nebze teselli bulmuş olurum."

22.4.1964 tarihli, yani ölümünden bir iki hafta önce yolladığı ve bir nevi son arzusunu saydığım mektubun metnini buraya derçetmenin gayesi Halil Arslanlı'yı hürmet ve tâzimle yâdetmektir:

"Pek muhterem Hocam,

Uzun bir müddetten beri, size yazmak arzusundaydım. Son olarak bu arzuma, anı rahatsızlığım sebep oldu. Şimdi kat'i olarak istirahat etmem gerekiyor ve yirmibeş günden beri de böyle sıkı bir rejim içinde yatıyorum. Bu sebeble mektubumu da şahsen yazamayıp dikte etmek mecburiyetinde kaldım. Tahmin ederim ki yakın bir gelecekte tekrar normal hayatıma dönebileceğim.

Ünal Tekinalp, yanınızdan büyük istifadelerle döndü. Bunu hem kendisi söylüyor hem de ben müşahade ediyorum. Almancadaki büyük kazancı bir yana, hukukî yönden de bilhassa metod bakımından büyük tesirinizi görüyorum. Sizden feyiz almak geleneğimin Ünal ile başlaması ve çok itimat ettiğim asistanlarımın—aynen benim gibi—sizden de faydalanmaları hakikaten beni çok memnun ediyor. Bu hususu onlara da daima söylüyorum.

Türkiye'de benimle başlayan, bu aynı metod içinde yetişme ve feyiz alma geleneğinin Berlinde Erdoğan Moroğlu ve nihayet üçüncü asistanım Ersin Çamoğlu'na devam edecek olması, kendim için bahis konusu olan isti-

fadelerin bu defa yıllar sonra asistanlarım bakımından da ortaya çıkması bana hem eski hatıraları tazelettirmekte hem de beni ziyadesiyle mütehassis etmektedir.

Bu defa da Erdoğan'ın sizinle temaslarından bahseden mektublarımı hep bu duygular altında okuyorum. Erdoğan, sizin de müşahade ettiğinizi tahmin ettiğim gibi hem çalışma hem de hukuki tefekkür bakımından temayüz etmiş bir gençtir ve kendisi bu fırsatı en iyi şekilde kullanabilecek durumdadır. Kendisine her bakımdan güvenim tamdır. Almancayı öğrenmek, ve bu dilin kazandırdığı geniş imkânlarla, zaten müsait olan ufkunu açmak hem kendi şuurlu isteği hem de benim arzumdur. Sizin de kendisindeki vasıfları tesbit edeceğinize eminim. Bu konudaki yardımlarınız için tekrar teşekkür eder size ve Hanımefendiye hürmetlerimi sunarım."

Bu hatıralarıma son verirken *Halil Arslanlı'nın* şahsiyetinde dü-rüst karakter sahibi, feyizli ilim adamı, ciddi üniversite profesörü meziyetini birleştirerek efendi adam ve iyi kalbli insan sıfatıyla tanıştığımız günden beri daima sadık bir dost kaldı. Bana kalırsa *Ord. Prof. Dr. iur. Halil Arslanlı* Türkiye Cumhuriyetinde Türk profesörlüğünün timsali sıfatıyla Türk Üniversite gençliği için bir örnek insan olmuştur.